

NEFROLOJİ VE İNTERNET

Prof.Dr.Nurol Arık
Prof.Dr.Hakan Leblebicioğlu

ÖNSÖZ

İnternet gün geçtikçe daha da yaygınlaşarak günlük yaşamımızın bir parçası haline geliyor. Bir yandan bilgiye ulaşmanın kolay ve etkili bir yolu haline gelirken ,bir yandan da çeşitli disiplinlerdeki uzman ve araştırmacılar arasında iletişimi sağlayan bir köprü niteliğini kazanıyor. Artık hiçbirimizin bu teknolojinin uzağında kalmak gibi bir lüksü de yok.

Elinizdeki bu kitapçık tıpta İnternet kullanımı ile ilgili temel kavramları özetlemeyi ve Nefroloji ile ilgilenen hekimlere önemli adresleri sunmayı amaçlamaktadır.

Yararlı olması ümidi ile,saygılarımızla.

Prof.Dr.Nurol Arık

Prof.Dr.Hakan Leblebicioğlu

NEFROLOJİ VE İNTERNET

Prof.Dr.Nurol Arık
Ondokuz Mayıs Üniveristesi Tıp Fakültesi Nefroloji Bölümü
narik@omu.edu.tr

Prof. Dr. Hakan Leblebicioğlu

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları
Bölümü.

hakanomu@omu.edu.tr

İNTERNET

Tıpta yaşamdaki diğer mesleklerde olduğu gibi bilgi alışverişinin dinamik olduğu bir alandır. Tarihe bakıldığında başlangıçtaki sözlü iletişimi yazılı iletişim takip etmiştir. Daha sonra ise teknolojinin gelişmesi ile yazılı iletişimde faks ve bilgisayarlar kullanılmaya başlamıştır. 1969 yılında güvenilir askeri iletişimi sağlamak için 4 bilgisayarın birbirine bağlanması ile başlatılan bilgisayar ağı bugün internet ile tüm dünyaya yayılmıştır. İnternet resmi kuruluşlardan kişisel bilgisayar kullanıcılarına kadar, yaşamın tüm alanlarını içine alan bir ağı oluşturmaktadır.

İnternet nedir ?

İnternet global bir bilgisayar ağıdır. Merkezi bir kontrol noktası yoktur (web). İnternete bağlı olan bilgisayarlar farklı özellikte ve büyüklükte olabilir. Hatta iki farklı operatif sistem PC ve Macintosh aynı sistem üzerinde çalışabilmektedir. Bağlantı telefon hattı, fiberoptik sistem veya uydu aracılığı ile sağlanmaktadır. Dünyanın bir çok yerinde internet bağlantısı mümkündür. İnternet bağlantısı bir internet servis sağlayıcısı (İSS) ile yapılabilir. Bir çok eğitim kurumu, üniversite veya özel kuruluşlar İSS hizmeti vermektedir.

İnternetin global özellik taşıması nedeniyle dünyanın her hangi bir bölgesindeki internet adresine bağlanarak data transferi sağlanabilir. Her gün ücretsiz olarak bağlanılabilecek internet adreslerinin sayısı artmakta ve bilgiye erişim daha kolaylaşmaktadır. Bu kolaylık zaman ve ekonomik kazanıcı da yanında getirmektedir. Ayrıca internet aracılığı ile kitap dergi, bilgisayar programı gibi yüzlerce şeyi satın almak mümkündür. Evinizden literatür taraması yapıp, ilgilendiğiniz literatürlerin özetlerini bilgisayarınıza kopyalamanız, veya kağıt baskısı almanız mümkündür. Ayrıca <http://www.medscape.com> gibi bazı servisler belli bir ücret karşılığında istendiğinde makalenin tümünü adresinize gönderebilir. İnternet bilgiyi toplaması ve kullanıcılara dağıtması ile global bir kütüphane olarak tanımlanabilir. Basılı eserlerin elektronik kopyası, elektronik ortamdaki yazıların basılı hale getirilmesi olasıdır. Bununla birlikte internette elektronik ortamda olan fakat basılı hale gelmeyen bir çok bilgi mevcuttur. Saniyeler içerisinde örneğin Amerika'daki veya Avustralya'daki bir kütüphaneden herhangi bir veriye ulaşmak olasıdır. İletişim açısından önem taşıyan farklı ülkelerde yayınlanan gazetelere de online ulaşmak olasıdır.

İnternet ortamında faks çekmek, telefonlara mesaj göndermek, telefon konuşması yapmak mümkündür. Sohbet odaları aracılığı ile eş zamanlı bilgi alışverişi ve görüşmeler yapılabilir.

İnternet kurulumu

İnternete ulaşmak için modemi olan bir bilgisayar ve telefon hattı gereklidir. Tablo 1’de kurulum için azami bilgisayar özellikleri verilmiştir. Modem hızının 56 K’ya çıkartılması bağlantı hızını artırır. Bilgisayarın hızı yanısıra kullanılan hattın ve modem hızı bağlantı hızını belirleyecektir. Ram’ın en az 128 MB olması grafik ortamında çalışmayı kolaylaştıracaktır. Bunlar sağlandıktan sonra İSS hizmeti veren bir kuruluş ile temasa geçilmelidir. Daha sonra kuruluştan sağlanan bilgisayar programı öneriler doğrultusunda bilgisayara yüklenir. Bu şekilde kuruluşun telefon numarası ve kullanıcı adınız otomatik olarak bilgisayara yüklenecektir. Bir çok İSS düşük ücretli telefon hattı ile bağlantı sağlamakta ve aylık ve/veya saatlik kullanım ücreti almaktadır.

Tablo 1. Minimum İnternet Kurulumu İçin Gerekli Ekipman

Bilgisayar (PC, Macintosh, Unix, Linux)
Pentium 3 (PC için)
64 MB ram
Hard disk 10 gigabyte
Modem 56 K/saniye
Microsoft Windows /98/2000/NT/Xp
İnternet programı (Microsoft Explorer, Netscape)

İnternette iletişim

İnternette en az beş bağlantı söz konusudur. Bunlar E-mail, dosya transfer protokolü (FTP), telnet, Gopher ve World Wide Web (WWW)’dir.

E-mail

Elektronik posta internetin en yaygın kullanım şeklidir. Standart mesaj protokolü (Standard Mail Transfer Protocol, SMTP) iletişim metodu kullanılarak çalışır. E-mail klasik posta sistemine göre çok hızlıdır. İnternete bağlı kalınan süre kadar bir maliyete neden olur, ek bir ödeme gerektirmez. E-mail ile dünyada bir çok kişiye ulaşmak olasıdır. E-mail ile kısa mektup ve yazı gönderilebilir. Ayrıca dosya eklenmesi ile grafikler ve makaleler gibi bilgisayar ortamında saklanan her türlü veri de gönderilebilir. Birden fazla kişiye aynı mesajı aynı anda gönderme olanağı vardır. Gelen mesajların alınması için bilgisayarın açık tutulmasına gerek

yoktur. İSS ile bağlantı sağlandıktan sonra mesajlar İSS'den kişisel bilgisayara aktarılır. Benzer şekilde mesajlar internet bağlantısı yapılmadan yazılabilir ve daha sonra bağlantı yapılarak gönderilebilir. Bir çok e-mail programı mesajların kaydedilmesi, bir başka adrese aktarılması ve yazdırılması gibi işlemlere sahiptir. E-mail adresleri elektronik adres defterlerine kopyalanarak daha sonra tekrar kullanılabilir. Sık kullanılan E-mail programları içerisinde Outlook express <http://www.microsoft.com>, Netscape messenger <http://www.netscape.com> Eudora ve Pegasus sayılabilir. Ayrıca belirtilen e-mail programları dışında web tabanlı e-mail programları da mesaj alışverişinde kullanılabilir. Sıklıkla ücretsiz olan bu programlar web sayfası üzerinden mesaj gönderme, alma, kaydetme gibi fonksiyonlara sahiptir. Ücretsiz web tabanlı e-mail kullanımında en popüler olanlar Yahoo mail <http://www.yahoo.com> ve <http://www.hotmail.com>'dur. Ücretsiz web tabanlı adresler tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ücretsiz Web Tabanlı E-mail Kullanım Adresleri

İsim	Adres
E mail 4 Life	http://email4life.com
Hotmail	http://www.hotmail.com
Juno	http://www.juno.com
Yahoo Mail	http://www.yahoo.com
Bigfoot	http://www.bigfoot.com

E-mail adresi kullanıcı adı, @ işareti ve servis (domain) adı olmak üzere 3 temel komponentten oluşur (Örnek. hakanomu@turk.net). Bu şekilde belirlenen internet adresiniz bazen İSS tarafından örneğin st-5k@usa.net gibi kısaltmalardan oluşabilir. Bu durumda adresinizin sizi daha fazla tanımlamasını isterseniz bazı İSS'lerden ücretsiz olarak farklı e-mail adresi seçerek kullanabilirsiniz. Örneğin <http://www.mail.com> adresinden bu şekilde istediğiniz kullanıcı adına sahip olabilirsiniz. Bu e-maili düşük bir ücret karşılığında asıl e-mail adresinize yönlendirebilirsiniz. İnternet adreslerinde kelime aralarında hiç boşluk olmadığı unutulmamalıdır.

E-mail mesajları mümkün olduğu kadar kısa olmalıdır. Mesajların download edilme süresi mesajın boyutu ile ilişkilidir. Hiç bir zaman mesajların özel olduğu düşüncesine kapılmamalıdır, Mesajı gönderdiğiniz kişi tarafından mesajınız rahatlıkla bir başka kişiye yönlendirilebilir. Mesajların şifreleme programları ile kodlanarak gönderilmesi üçüncü kişilerin mesajları okumasını engeller.

Mesaj Kuralları

Mesajların konu (subject) kısmına mesajın konusu belirtilmelidir. Mesajlar mümkün olduğu kadar kısa olmalıdır ve rapor, dosya gibi yazıların mesaja eklenerek gönderilmesi daha uygundur. Mesajlarda yazım kurallarına dikkat edilmeli, harf hatalarından kaçınılmalıdır. Paragraflar arasında boşluk bırakılması mesajın okunmasını kolaylaştırır. Mesajlarda tümüyle büyük harf kullanılmamalıdır. Normal yaşamda bağırarak konuşma ile eş anlam taşır. Göndermeden önce tüm mesajlar yukarıdaki sayılan özellikler ışığında bir defa daha gözden geçirilmelidir.

İstenmeyen mesajlar (Spam)

Virüsler kadar önemli bir sorunda istenmeyen mesajlardır ve spam olarak tanımlanmaktadır. İstenmeyen mesajlar bugün e-mail trafiğinin % 40'ını oluşturmaktadır. Bu durum ise servis sağlayıcıların gereksiz yüklemesine, yavaşlamaya, zaman ve ekonomik kayba neden olmaktadır. Kişisel e-mail adreslerin yaygın olarak kullanılması, bir çok program indirirken veya web sayfaları ziyaret edilirken istenen formlara yazılan e-mail adresleri daha sonra bu adresleri çıkar amaçlı kullanan kişiler tarafından toplanarak, satılmaktadır. Özellikle web tabanlı e-mail örneğin hotmail kullananlar spam ile daha sık karşılaşmaktadır. Spam ile uğraşan kişiler başında isim ve numaralardan oluşan sonu hotmail ile biten olası e-mail adreslerini otomatik olarak yazmakta ve reklam veya porno içerikli mesajları bu adreslere göndermektedir. Spam özelliği gösteren mesajlardan korunmak için iki farklı e-mail adresi kullanılabilir. Bir e-mail özel yazışmalar için kullanılırken, diğer e-mail webde form doldurmak gibi durumlarda kullanılabilir. Spam mesajlardan korunmak için Yahoo ve Hotmail spam filtreleri geliştirmiştir. Bu filtrelerin aktif hale getirilmesi ile bu tür mesajlardan korunulabilir. Outlook express programında ise Mesajlar menüsünde yer alan "bu mesajdan kural oluştur" veya "göndereni engelle" seçeneklerinden istenmeyen mesajlar gönderen kişinin adresi, konusu veya içerdiği sözcüklere göre engellenebilir.

Listserv (Tartışma grupları)

E-mail'in bir başka kullanım şekli ise tartışma (listserv) guruplarıdır. Halen değişik konularda binlerce tartışma grubu mevcuttur. Tartışma grubuna katılmak için bir e-mail adresinin olması yeterlidir ve katılım genellikle ücretsizdir. Listserv'e yollanan mesaj kopyalanır ve grubun tüm üyelerine dağılır. Aynı konu ile ilgili kişiler arasında bilgi transferi, tecrübe ve teknolojinin ortak

kullanımı sağlanır. Katılımcı sadece gelen mesajları okuyabileceği gibi aktif olarak da mesaj yollayarak görüşlerini ve önerilerini diğer üyeler ile paylaşabilir. Tartışma gurupları genellikle bir kişi veya grup tarafından yönetilir ama sıklıkla herkese açıktır. Tartışma gurupları yeni ortaya çıkan sorunların çözümü ve bilgi tranferinde de önemli rol oynamaktadır. Yakın dönemde görülen Ebola salgınında ve “deli dana” hastalığında gerek hastalığın seyri, gerekse korunma yolları konusunda bilgi transferi anında internette tartışma gurupları aracılığıyla ortak paylaşım sunulmuştur. Listserv’in bir diğer kullanımı ise üye olunan listserv’den düzenli olarak bilgi gönderiminin olmasıdır. Örneğin Center for Disease Control and Prevention (CDC)’nin haftalık yayını olan Mortality and Morbidity Weekly Report (MMWR), Dünya Sağlık Örgütü’nün yayını Weekly Epidemiologic Record (WER)’un içindekiler listeleri haftalık olarak üyelere ücretsiz olarak gönderilmektedir. Belirtilen yayınların içeriklerine ulaşabilmek için Promed (Program for Monitoring Emerging Diseases) Listserv’ine üye olmak yeterlidir (Tablo 3). Listserv’e üye olmak için listserv adresine genellikle “subscribe listservin adı” içeren bir e-mail gönderilmesi yeterlidir. Bunu sıklıkla üye olduğunu belirten bir mesajın alınması takip eder. Ek olarak tartışma grubuna nasıl mesaj gönderilebileceği, üyeliğin nasıl bırakılabileceği gibi konularda aydınlatıcı bilgiler içeren bir mesaj da üyeye gönderilir. Bu tür mesajların e-mail programı içinde oluşturulacak ayrı bir dizinde saklanması daha sonra kullanımları açısından ve yanlışlıkla silinmelerini önlemek için yararlıdır.

Günümüzde internetin yaygın kullanımı ile birlikte tartışma gurupların oluşturulması da kolaylaşmıştır. www.groups.yahoo.com adresinden herhangi bir konu ile ilgili olarak bir tartışma grubu veya haberleşme grubu oluşturulabilir. Bu adreste adım adım grubun nasıl kurulacağı anlatılmaktadır. Yahoo grup altında bir çok derneğin, okulun, okul mezunlarının, değişik hobileri olan kişilerin gurupları mevcuttur. Örneğin <http://groups.yahoo.com/group/antibiotic> adresinde antibiyotikler ve antimikrobiyal tedavi konuları tartışılmaktadır. <http://groups.yahoo.com/group/klimik> ise Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Derneği’nin resmi tartışma listesidir.

Tablo 4’de çeşitli tıbbi dallara ait tartışma grubu adres örnekleri verilmiştir.

Tablo 3. Program for Monitoring Emerging Diseases Listserv’ine Üye Olunması

Aşağıdaki adrese E-mail gönderilmelidir

To: Majordoma@usa.healthnet.org

Subject: (Bu alan boş bırakılmalı)

Mesaj bölümünde: Subscribe PROMED

Tablo 4. Bazı Tıbbi Listserv Adresleri

İsim	Adres
Acil	
EMED-L	majordomo@itsa.ucsf.edu
Cerrahi	
TX-L	listserv@anima.nums.nwu.edu
Çocuk	
PED-EL-L	listserv@brownVM.Brown.EDU
Dermatoloji	
Allergy	LISTSERV@listserv.tamu.edu
Behcets	majordomo@angus.mystery.com
DERM-L	LISTSERV@yalevm.cis.yale.edu
Fizik Tedavi	
ARTHRITIS-L	listproc@showme.missouri.edu
Göğüs	
Asthma	asthma-request@maelstrom.stjohns.edu
tb-net (tuberculosis)	majordomo@chulu.mos.com.np
Göz	
VISION-L	listserv@ads.com
İnfeksiyon	
AIDS	majordomo@wubios.Wustl.edu
Antibiyotik	antibiotic@onelist.com
Promed	majordomo@usa.healthnet.org
Diarrhea	LISTSERV@searn.sunet.se
HEPV-L (hepatit)	LISTSERV@SJUVM.STJOHNS.EDU
his-1 (hospital infection)	majordomo@chime.ucl.ac.uk
Kardiyoloji	
Cardio-L	mvelez@ivic.ivic.ve
Kulak Burun Boğaz	
OTORRINO	LISTSERV@LISTSERV.REDIRIS.ES
Nefroloji	
NEPHROL-L	listserve@vm.ucs.ualberta.ca
Nöroloji	
NEURO	rivner@emgmhs.mcg.edu
Onkoloji	
CANCER-L	LISTSERV@WVNVM.WVNET.EDU
Ortopedi	
ORTHOPEDECS	jspears@weston.co
Patoloji	
PATH-NET	pathnet@email.afip.osd.mil
Psikiatri	
Psychoanalysis	majordomo@gwi.net
Radyoloji	
RADSIG	listserv@uwavm.u.washington.edu
Üroloji	
Prostate	LISTSERV@MAELSTORM.STJOHNS.EDU
Medikal Eğitim	
Medical-education	mailbase@mailbase.ac.uk

Usenet /Newsnet/Haber Grupları

Listserv'in aksine haber gruplarında birden fazla konu ile ilgili haberler kullanıcıların hizmetine sunulmuştur ve İSS'ler tarafından yönetilir. Haber gruplarının okunabilmesi için özel bilgisayar programlarına gereksinim vardır. Bu amaçla Microsoft news kullanılabilir. Haber grupları hiyerarşik yapılanma gösterir ve sınıflandırılmıştır. Haber gruplarına da okuyucu tartışma gruplarında olduğu gibi mesaj gönderebilir (Tablo 5).

Tablo 5. Bazı Haber Grup Adresleri

İsim	Adres
Tile.Net	http://tile.net/news
DejaNews	http://www.dejanews.com

Dosya Transfer Protokolü (FTP)

İnternetin önemli özelliklerinden birisi farklı bilgisayarlardan dosya, döküman ve program transferinin yapılabilmesidir ve “file transfer protocol” FTP olarak adlandırılır ve kullanımı için özel program gerekir. Bu amaçla WS_FTP, cute FTP gibi FTP programları ve Microsoft Explorer, Netscape gibi web tabanlı tarayıcılar kullanılabilir. Bu programlarda adres kısmında URL'de http:// yerine ftp:// yazılması halinde ftp adreslerine ulaşılabilir. Büyük dosyaların E-mail ile gönderilmesi güçtür ve bilgisayarın ve internetin kapasitesini aşabilir. Bu amaçla FTP kullanılabilir. FTP ile öncelikle dosyanın bulunduğu merkeze bağlanılmalıdır. Daha sonra kullanıcı adı ve şifre için önerilen veriler girilmelidir. Ücretsiz olarak bağlanılabilen adreslerde genellikle kullanıcı adı için e-mail adresi, şifre için ise anonymous yazılması gerekmektedir. Örneğin CDC'den EPI 6.04 epidemiyoloji ve istatistik programının transferi için ftp://ftp.cdc.gov adresine bağlandıktan sonra user'a kullanıcının E-mail adresi, şifreye ise anonymous yazıldıktan sonra dosyaların bulunduğu klasöre geçilerek EPI ile ilişkili dosyaların transferi sağlanır. Eğer spesifik bir şifre ve kullanıcı adı edinilmiş ise bağlanılan adresteki tüm dosyalara ulaşılabilir.

Hatlar yavaş ise büyük dosyaların transferi zaman alıcıdır. Bu durumda otomatik dosya transferi sağlayan adresler kullanılarak hattınız kapalı dahi olsa dosya transferini sağlayabilirsiniz. Bu şekilde hizmet veren adreslere sadece “help” yazan bir e-mail göndererek detaylı bilgi alabilirsiniz (Tablo 6).

FTP dışında günümüzde kullanılan tarayıcılar aracılığıyla da web üzerinden dosya transferi yapmak mümkündür. Bununla birlikte genellikle bilgisayar programları ve güncellenmiş versiyonları ftp aracılığı ile transfer edilebilmektedir.

Tablo 6. Otomatik ftp Adresleri

ftpmail@doc.ic.ac.uk
ftpmail@grasp.insa-lyon.fr
ftpmail@uni-stuttgart.de
ftpmail@sunsite.unc.edu

Telnet

İnternet programlarındaki hızlı gelişim telnet'in kullanımını kısıtlamıştır. Telnet ile uzak bir bilgisayara bağlanarak onu kontrol edebilirsiniz. Telnet'de interaktif iletişim sağlanarak bir başka kullanıcı ile görüşme yapma ve tarama (search) imkanı vardır. Örneğin telnet programı kullanılarak locator.nlm.nih.gov adresine bağlanıp giriş kodu olarak locator yazıldıktan sonra "National Library of Medicine's AVLINE database"e bağlanılarak literatür taraması yapılabilir.

Gopher

WWW'in kullanıma girmesine kadar en yaygın internet kullanım şekillerinden biriydi. Grafik tabanlı www kullanımının başlaması ile eski popüleritesini yitirmiştir. Bununla birlikte halen bir çok veri gopher ortamında kullanıcıların hizmetine sunulmaya devam etmektedir. Gopher hipertekst ortamında dosyalar ve klasörler arasında geçişi sağlayan bir programdır. Belirtilen dosyanın fare ile tıklanması veya dosya üzerine kursör ile gelinmesinden sonra enter tuşuna basılması ile belirtilen dosya/klasöre geçiş sağlanır ve dosya kullanıcının bilgisayarına transfer edilebilir.

World Wide Web

İnternetteki son gelişmelerden biridir. Gopher'a benzer fakat world wide web (WWW) ile ses, görüntü, hareket, grafik içeren ortamlar oluşturulabilir ve bunların transferi gerçekleştirilebilir. WWW kullanımı için Internet explorer, Netscape, Mozaic, gibi bilgisayar programları tarayıcı (browser) olarak kullanılır. WWW için kullanıma sunulan programlar FTP, gopher, telnet, E-mail, listserv gibi diğer fonksiyonları da içerebilir. <http://www.w3.org/hypertext/WWW/Theproject.html> adresinden WWW ile ilgili detaylı bilgiler ve tarihsel gelişimi hakkında bilgi edinilebilir.

Web dökümanları HTML (HyperText Markup Language) adı verilen özel bir dil ile yazılmaktadır. Kodlar kullanılarak paragraflar, font özellikleri, diğer sayfalara linkler oluşturulabilmektedir.

WWW adresleri uniform resource locator (URL) olarak isimlendirilmektedir. Tarayıcı programlarında internet adresleri manuel olarak yazılarak veya hipertekst linkeri tıklanarak web sayfalarına ulaşılabilir. Linkler tarayıcı programlarında web sayfalarında altlarının çizili olması veya farklı renkleri (sıklıkla mavi) ile kolaylıkla farkedilirler. Tarama programlarında fare ile bu linkler üzerine gelince cursor el işareti halini alır. URL'de bulunan tüm karakterler hassas özellik gösterir ve mutlaka önerildiği şekilde (küçük harf/büyük harf, noktalama) yazılmalıdır. Adresin başlangıcında bulunan http (HyperText Transport Protocol) kısmı transfer protokolü olarak http'nin kullanılacağını gösterir. Kalan kısım ise adresi oluşturur (Örnek http://members.tripod.com/~hakan_leblebicioglu). Örnekte de görülebileceği gibi adreslerin başlangıcında mutlaka "www" bulunması gerekmemektedir. İnternette kullanılacak protokole göre URL öncesinde http yerine gopher, telnet veya ftp yazılabilir.

İSS adresinde bazı kısaltmalar mevcuttur. Bu kısaltmalardan bazıları edu (eğitimle ilgili), ac (akademik kuruluş), mil (askeri kuruluş), gov (hükümetle ilgili), net (network), org (kar amacı gütmeyen kuruluş)'dur. Ülke adlarında internet adresinde kısaltılarak yer alır (tr, uk, fr gibi). Web sayfalarının uzantısı ise html, htm, shtml olabilir.

Sık kullanılan adresler tarayıcı programlarında sık kullanılanlar kısmına eklenerek daha sonra menüden istenen adrese ulaşılabilir. WWW kullanımı sonucu sadece fare ile tuşlayarak herhangi bir ükedeki adresten farklı bir ülkedeki adrese bir kaç saniyede ulaşılabilir. WWW bağlanan adresler sıklıkla ücretsizdir, fakat belirli bir ücret karşılığında bir çok derginin tüm metin yazılarına ulaşmak mümkündür. Bazı web sayfalarına bağlanma öncesinde kayıt olmayı gerektirebilir. Bu türden sayfaların bir kısmı yine ücretlidir. Sayfalara bağlandıktan sonra sayfanın tümünün okunması gerekmemektedir. Kullanıcı sayfaları kendi bilgisayarında kaydederek daha sonra inceleyebilir, aynı anda veya daha sonra yazıcıdan çıktısını alabilir. Kaydetme web formatında (html) olabileceği gibi sadece metin de kaydedilebilir. html formatında kayıt sırasında grafiklerin ayrıca kaydedilmesi gerekir. Grafiğin üzerinde farenin sağ tuşuna tıklatılınca kaydetme fonksiyonunu da içeren bir menü alıcaktır. Bu şekilde grafikler de kaydedildikten sonra sayfa aynı on-line halde nasıl görülyorsa daha sonrada benzer şekilde

görülebilmektedir. Geri ve ileri butonlarına tuşlayarak daha önce incelenen sayfalara hızla gitmek olasıdır.

Web ile çalışma sırasında dökümanlara erişim hızını kullandığınız hattın hızı, kullanıcı sayısı ve modem hızı belirlemektedir. Bunların yanısıra grafik ortamda çalışılması da yavaşlığın bir nedenidir. Eğer bağlanılan sayfada grafik üzerinde çalışılmayacak ise web metin ortamında izlenebilir ve resimlerin alınmaması daha hızlı veri akışını sağlayacaktır. Gerekliğinde grafik üzerine fare ile tıklanarak grafikler görüntülenebilir. Tarayıcı programında disk “cache” belleği mümkün olduğunca büyük tutulmalıdır. Ortalama 50 Megabyte (50000 KB) yeterlidir. Aynı zamanda birden fazla işin yapılması zamanın etkili kullanılmasını sağlayacaktır. Birden fazla web sayfasına aynı anda bağlantı yapılırken, e-mail programından gelen mesajlar diske aktarılabilir, ftp ile dosya transferi sağlanabilir, fakat bu işlemler sırasında aşırıya gidilmesi yavaşlamaya neden olacaktır.

İnternet ortamında hızlı çalışmanın bir yolu ise zamanının ayarlanmasıdır. İnternetin en yoğun olduğu zaman saat 16:00-24:00 arasındadır. Gün içinde de ticari firmaların bağlantılarının fazla olması nedeni ile yavaşlama söz konusu olabilir. Hız açısından en iyi zaman 01:00-08:00 arasındadır.

Sağlık çalışanları ve hastalar web aracılığı ile bir çok bilgiye ulaşabilmektedirler. Akademik bölümler, hastaneler, kütüphaneler, dergiler ve medikal firmalar web ortamında hizmet sunmaktadır (Tablo 7-9).

Tablo 7. Kuruluş, Dernek, Üniversite ve Kütüphaneler

İsim	Adres
Kuruluşlar	
Ankara Tabip Odası	http://www.ato.org.tr
Center for Disease Control and Prevention	http://www.cdc.gov
National Institute of Health	http://www.nih.gov
National Committee for Quality Assurance	http://www.ncqa.org
National Foundation for Infectious Diseases	http://www.nfid.org
Occupational Safety and Health Administration	http://www.osha-slc.gov
T.C. Sağlık Bakanlığı	http://www.saglik.gov.tr
World Health Organisation	http://www.who.ch

Üniversiteler

Bilkent	http://www.bilkent.edu.tr
Ege Üniversitesi	http://med.ege.edu.tr
Gazi Üniversitesi	http://www.med.gazi.edu.tr
Harvard Medical School	http://www.med.harvard.edu
John Hopkins University	http://www.hopkinsmedicine.org
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	http://www.omu.edu.tr
Ortaođu Üniversitesi	http://www.metu.edu.tr

Dernekler

American Medical Association	http://www.ama-assn.org
American Public Health Association	http://www.apha.org
American Society for Microbiology	http://www.asm.org
Canadian Medical Association	http://www.cma.ca
Panamerican Health Organisation	http://www.paho.org

Kütüphaneler

Medical Libraries Network	http://www.tau.ac.il/medlib/center.html
National Library of Medicine	http://www.nlm.nih.gov
Yale University Library	http://www.med.yale.edu/library

Tablo 8. Dergiler ve Literatür Taraması

İsim	Adres
Dergiler	
Annals of Clinical Microbiology and Antimicrobials	http://www.ann-clinmicrob.com
Biomedcentral	http://www.biomedcentral.com
Dergi Listesi	http://scilib.ucsd.edu/bml/med-hlth/ejournal/main.htm
Emerging Infectious Diseases	http://www.cdc.gov/ncidod/EID/eid.htm
Free Medical Journals	http://www.freemedicaljournals.com
JAMA	http://www.jama.com
Lancet	http://www.thelancet.com
Nature	http://www.nature.com
New England Journal of Medicine	http://www.nejm.org
Medical Journals	http://www.uib.no/isf/guide/journal.htm
NIH Journal	http://www.nih.gov/science/journals
Sciencedirect	http://www.sciencedirect.com
Literatür Taraması	
BioMedNet	http://bmn.com
Healthgate	http://www.healthgate.com
Healthworld	http://www.healthworld.com
Healthworld Online	http://www.healthy.net
Mdchoice	http://www.mdchoice.com/index.asp
Medscape	http://www.medscape.com
National Library of Medicine	http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi
TinWeb (Türkçe Medline)	http://www.infeksiyon.org

Tablo 9. Tıbbi Adresler

İsim	Adres
Genel	
BioMedNet	http://bmn.com
Doctors Guide	http://www.docguide.com
Emedicine	http://www.emedicine.com
Harrison	http://harrisons.accessmedicine.com
Hastalıklar İndeksi	http://www.mic.ki.se/Diseases/index.html
Healthweb	http://www.medlib.iupui.edu/hw
Klinik Çalışmalar	http://www.centerwatch.com
Mayo Klinik	http://www.mayo.edu
Mdconsult	http://www.mdconsult.com
Medforum	http://www.medforum.com
Medical Matrix	http://www.medmatrix.org
Medicinenet	http://www.medicinenet.com
MedNexus	http://www.mednexus.com/index.html
Medworld	http://www.healthlibrary.emory.edu
Omni	http://omni.ac.uk
Sanal Hastane	
The Virtual Hospital	http://www.vh.org/index.html
The Virtual Medical Center	http://www.martindalecenter.com/Medical.html
The Virtual Nursing Center	http://www.martindalecenter.com/Nursing.html
Bölümler	
Acil	http://www.embbs.com http://emerginet.com http://www.ncemi.org
Aile Hekimliği	http://www.fpnotebook.com http://familydoctor.org http://www.uib.no/isf/guide/history.htm
Allerji	http://www.pslgroup.com/Allergies.htm http://www.allergyimmunolinx.com http://www.allergyasthma.com/index.html
Anatomi	http://www.innerbody.com/htm/body.html http://www9.biostr.washington.edu/da.html http://www1.biostr.washington.edu/DigitalAnatomist.html
Anestezi	http://gasnet.med.yale.edu http://www.kumc.edu/anes/opps.html http://www.virtual-anaesthesia-textbook.com
Biyokimya	http://www.indstate.edu/thcme/mwking/home.html http://www.iubmb2000.org/pec/pec.htm http://www.gwu.edu/~mpb
Biyoloji	http://vlib.org/Biosciences.html http://biology-online.org http://www.ultranet.com/~jkimball/BiologyPages
Cerrahi	http://www.gpnotebook.co.uk/cache/-1979318265.htm http://www.lapsurgery.com http://minerva.hsc.missouri.edu/dept/update/update.htm
Çocuk	http://www.aap.org http://www.icndata.com/health/pedbase/index.htm

Çocuk Cerrahisi	http://generalpediatrics.com http://www.eapsa.org http://www.atlpedsurg.com http://www.childrensurgery.com
Dermatoloji	http://www.aad.org http://www.asds-net.org http://telemedicine.org/morpholo.htm
Endokrinoloji	http://www.aace.com http://www.diabetes.org http://www.endocrineweb.com
Farmakoloji	http://www.aspet.org/public/pharm_resources/default.html http://www.mosby.com http://www.rxlist.com
Fizyoloji	http://www.mfi.ku.dk/ppaulev/content.htm http://www.neuro.fsu.edu http://www.neuroguide.com
Fizik Tedavi	http://www.apta.org http://www.nchrtn.okstate.edu/index_3.html http://www.childrenwithdisabilities.ncjrs.org
Gastroenteroloji	http://www.gastro.org http://www.asge.org http://www.gastroenterologyweb.com
Genetik	http://www.accessexcellence.org/AB/GG http://www.kumc.edu/gec http://alces.med.umn.edu/vgc.html
Göğüs	http://www.chestnet.org http://www.pulmonologylinx.com http://www.asthmaweb.net
Göğüs Cerrahisi	http://medicine.ucsd.edu/pulmonary http://www.cts.usc.edu/lpg-index.html http://thoracic.cts.uct.ac.za/dept/PED-TEXT.htm
Göz	http://www.eyenet.com http://www.iglobal.com/clc http://www.cts.usc.edu/lpg-index.html
Halk Sağlığı	http://www.apha.org http://www.asph.org http://www.slackinc.com/general/iche/ichehome.htm
Hematoloji	http://www.bloodline.net http://www.hematologyatlas.com http://www.wfh.org
Hepatoloji	http://www.merck.com/pubs/mmanual/section4/sec4.htm http://cpmcnet.columbia.edu/dept/gi/disliv.html http://www.gastro.org
Histoloji	http://www.meddean.luc.edu/lumen/MedEd/Histo/frames/histo_frames.html http://www.kumc.edu/instruction/medicine/anatomy/histoweb http://www.mic.ki.se/Micro.html
İç Hastalıkları	http://www.acponline.org http://www.museum.state.il.us/isas/health/intmed.html

İmmunoloji	http://www.intmed.wayne.edu http://www.thebody.com/step/immune.html http://www.immunize.org http://www.immunologylink.com
İnfeksiyon	http://www.aac.org http://www.antibiyotik.org http://www.infeksiyon.org http://www.medscape.com/infectiousdiseaseshome http://www.vaccineinformation.org http://www.gideononline.com
Kadın-Doğum	http://www.abog.org http://www.obgyn.net http://www.obgynlinx.com
Kardiyoloji	http://www.cardiosource.com http://www.e-cardiovascular.net http://www.tctmd.com
Kardiyovasküler Cerrahi	http://www.ctsnet.org http://www.askaheartsurgeon.com http://info.med.yale.edu/intmed/cardio/imaging
Kulak Burun Boğaz	http://www.entnet.org http://atheadandneck.com http://www.ears.com
Mikrobiyoloji	http://www.clinicalmicrostat.com/index.html http://www-micro.msb.le.ac.uk http://www.missouri.edu/~mmiwww/slides.html
Moleküler Biyoloji	http://bmn.com http://www.hgmp.mrc.ac.uk
Nefroloji	http://www.medtext.com/hdcn.shtml http://www.asn-online.org http://www.renaladvances.com
Nöroloji	http://www.ninds.nih.gov http://www.parkinson.org http://www.neurosource.com
Nöroşirürji	http://www.neurosurgery.org http://www.skullbaseinstitute.com http://www.neurosurgery-online.com
Nükleer Tıp	http://www.snm.org http://gamma.wustl.edu/home.html http://www.nucmednet.com
Onkoloji	http://oncolink.upenn.edu http://www.meds.com http://www.cancer.org
Parazitoloji	http://asp.unl.edu http://www.parasiticdiseases.com http://bornova.ege.edu.tr/~mkorkmaz/linkmk3.htm
Patoloji	http://medstat.med.utah.edu/WebPath/webpath.html#MENU http://www.pathology.washington.edu http://www.pathmax.com
Plastik Cerrahi	http://www.caniglia.com

Psikiatri	http://www.skincare.com/skincare/plastic/plastic.html http://www.gretmar.com/webdoctor/SurgeryPlastic.html http://www.vh.org/Patients/IHB/OrgSys/NeuroPsych.html http://www.psychiatry.com http://matia.stanford.edu
Radyoloji	http://vh.radiology.uiowa.edu http://www.rad.jhu.edu http://www.radiologyinfo.org
Radyoterapi	http://www.ccf.org/cc/radonc http://www-radonc.stanford.edu/new.html http://www.rtog.org
Romatoloji	http://www.arthritis.org http://www.nih.gov/niams http://www.rheumatology.org.uk
Spor Hekimliği	http://www.acsm.org http://www.nsmi.org.uk http://www.sportsinjuryclinic.net
Üroloji	http://www.urohealth.org http://www.drrajmd.com http://urology.about.com
Yoğun Bakım	http://www.sccm.org http://www.eur.nl/FGG/ANEST/wright/contents.html http://pedscm.wustl.edu

Burs ve Destek Programları

İnternet bilimsel proje hazırlanması ve projelere destek bulunması açısından bilim adamlarına önemli imkanlar sunmaktadır. İnternette proje hazırlanması (Tablo 10) ve destek programları (Tablo 11) adreslere ulaşılabilir.

Tablo 10. Proje Hazırlama Adresleri

www.cfda.gov/public/cat-writing.htm
http://www.epa.gov/grtlakes/seahome/grants.html
http://www.mcf.org/mcf/grant/writing.htm
http://www.hfsp.org/how/ArtOfGrants.htm
http://www.slu.edu/eweb/grants.htm

Tablo 11. Burs ve Destek Programları

Kuruluş	Adres
TÜBİTAK	http://www.tubitak.gov.tr/bayg/programlar/pc_a2_tr.html
Avrupa Birliği 6. Çerçeve Programı	http://www.tubitak.gov.tr/tr/altsayfalar/haberler/ab_cerceveprogrami.html
Corporate GrantMakers on the Internet	http://www.fdncenter.org/grantmaker/corp.html
Febril Nötropeni Grubu	http://www.febrilnotropeni.net
Fon Konseyi	http://www.cof.org/links

Online fonlar	http://wwwFOUNDATIONS.org
International grants	http://www.fundsnetSERVICES.com

Literatür Taraması

Literatür taraması amacıyla en sık kullanılan veri tabanı PUBMED'dir. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi> adresinde yer alan PUBMED'de anahtar sözcük, yazar, dergi adı, yayınlandığı yer ve yıla göre arama yapılabilir. PUBMED'den, bazı dergilerin tüm metinlerine ulaşmakta mümkündür. Makale özeti yanında eğer dergiye tüm metin ulaşabiliyorsa bir link yer almaktadır. İnternette bazı dergiler ücretsiz olarak yayınlanmaktadır. Bazı dergilerde ise makalelerin tüm metinlerine belirli bir süre geçtikten sonra (6 ay, 1-2 yıl) ücretsiz olarak ulaşılabilir. <http://www.freemedicaljournals.com> adresinden ücretsiz dergilerin listesine ulaşılabilir. <http://www.biomedcentral.com> adresinde bir çok uzmanlık alanı ile ilgili dergi ücretsiz olarak yer almaktadır. <http://www.mco.edu/lib/instr/libinsta.html> adresinden uluslararası dergilerin adreslerine ve yazım kurallarına ulaşılabilir.

İnternette Arama

İnternet ile ilişkili bir çok programın içerisinde arama fonksiyonu vardır. Bunun yanısıra konulara veya anahtar sözcüklere göre arama yapma olanağı tanıyan adresler mevcuttur (Tablo 12). İnternette "surf" yapmak yerine bu adreslere bağlanarak bilgiye ulaşmak daha kolaydır ve zaman kaybını azaltacaktır. İnternette en sık kullanılan ve geniş ve sınıflandırılmış veriye ulaşmak için Yahoo <http://www.yahoo.com> ve Google <http://www.google.com.tr> kullanılabilir. Google ayrıca sadece Türkçe sayfalarda arama yapma, sadece grafik arama gibi farklı seçenekler sunmaktadır. Arama motorları kendilerine tanıtılmış olan ve indekslenen sayfalar arasında arama yapmaktadır, bu nedenle birden fazla arama motorunun kullanılması daha farklı adreslere ulaşma imkanı tanıyacaktır. Bu amaçla birden fazla arama motorunda arama yapmaya olanak tanıyan <http://www.metacrawler.com> adres kullanılabilir. Ayrıca Web Ferret (<http://ferretsoft.com> adresinden ücretsiz sağlanabilir) gibi programlar aracılığı ile de bir çok arama motorunda aynı anda arama yapmak olasıdır. İnternette kişilerin adres telefon ve e-mail adreslerine ulaşmak da mümkündür. Bu amaçla tablo 12'de verilen arama motorları kullanılacağı gibi <http://www.lookup.com>, <http://www.whowere.com> ve <http://people.yahoo.com> adreslerinden arama yapılabilir. Tablo 13'de ise bazı bilgisayar firmalarının web adresleri verilmiştir.

Tablo 12. İnternette Arama

İsim	Adres
Alta Vista	http://www.altavista.com
AOL Net Find	http://www.aol.com/netfind
CInet's search com	http://search.com
Excite	http://www.excite.com
Google	http://www.goggle.com.tr
Hot Bot	http://www.hotbot.com
Infoseek	http://www.infoseek.com
Isleuth	http://www.isleuth.com
List2000 (Türkçe)	http://www.list2000.com
Looksmart	http://www.looksmart.com
Lycos	http://www.lycos.com
Metacrawler	http://www.metacrawler.com
WebCrawler	http://www.webcrawler.com
Yahoo	http://www.yahoo.com

Tablo 13. Bilgisayar Firmaları

İsim	Adres
IBM	http://www.ibm.com
Digital	http://www.digital.com
Hewlett-Packard	http://www.hp.com
Microsoft	http://www.microsoft.com
Sun	http://www.sun.com

İnternet ve Programlar

Tarayıcı programlara ek olarak çalıştırılabilen programlar aracılığı ile ses ve müziklerin dinlenmesi, görüntü ve filmlerin izlenmesi, farklı formattaki yazı ve grafiklerin incelenmesi olasıdır. Bu amaçla kullanılacak programlar genellikle ücretsiz olarak internet ortamında elde edilebilir (Tablo 14). Özellikle internet ortamında dergiler makaleleri adobe acrobat formatında sunmaktadır. Adobe acrobat ile makaledeki tüm grafik ve resimler tek bir dosya içerisinde fazla yer kaplamadan yer alabilmektedir. Adobe acrobat programı <http://www.adobe.com> adresinden ücretsiz olarak indirilebilir. İnternet ortamında bir çok programın ücretsiz (freeware), sınırlı kullanım (shareware) veya demo sürümleri elde edilebilir. Tablo 15'de bazı program arşiv sitelerinin adresleri verilmiştir.

Sıklıkla kullanılan yazı, veri ve slayt hazırlama yazılımlarını içeren ofis programları ancak ücret ödenerek kullanılabilir. Bununla birlikte internette ücretsiz ofis yazılımları da mevcuttur. OpenOffice.org 1.1, <http://www.openoffice.org> bireysel ya da kurumsal amaçlarla serbestçe kullanılabilen, tamamen açık kaynak kodlu ve mevcut ofis yazılımlarıyla uyumlu bir üründür.

OpenOffice.org 1.1 sürümü Türkçe'dir ve OpenOffice.org Türkçe Proje Grubu tarafından internet üzerinden dağıtılmaktadır.

Tablo 14. Tarayıcı Ek Programları

Program	Özellik	Adres
Adobe Acrobat	Grafik/yazı programı	http://www.adobe.com
Cool Talk	Chat (Sohbet)	http://www.netscape.com
Enliven	Video	http://www.narrative.com
Getright	Program indirme	http://www.getright.com
Graphic Converter	Grafik dönüştürücü	http://www.informedusa.com/t/graphicconv7.8.html
ICQ	Chat (Sohbet)	http://www.icq.com
Live 3D	3-D görüntü	http://www.netscape.com
Open Office	Ofis programı	http://www.openoffice.org
QuickTime	Görüntü, film	http://www.apple.com
RealAudio	Ses, müzik	http://www.realaudio.com
Shockwave	Görüntü, film	http://www.macromedia.com
Winamp	Mp3, müzik	http://www.winamp.com
Wsftp	Ftp programı	http://www.ipswitch.com

Tablo 15. Program Arşivleri

İsim	Adres
Download.com	http://www.download.com
Freeware	http://www.freeware.com
Nonags	http://www.nonags.com
Shareware Arşivi	http://www.shareware.com
Tucows	http://tucows.com
ZDNet	http://downloads-zdnet.com.com

Web Sayfası Hazırlama

WWW aracılığı ile kişisel web sayfaları hazırlanabilir. Bu amaçla ücretsiz web sayfası hazırlama programları kullanılabileceği gibi Microsoft Frontpage ile web sayfası hazırlanabilir, bununla birlikte Microsoft Office programında yer alan gerek Word gerekse Power Point programı web sayfası hazırlama gibi ek fonksiyonlar içermektedir. Ayrıca Adobe PageMill <http://www.adobe.com> Claris HomePage <http://www.claris.com> gibi programlar da kullanılabilir. Kişisel web sayfası hazırlamak için en iyi başlangıç diğer kişisel web sayfalarının incelenmesidir. Tablo 16'da bazı web sayfası hazırlama ile ilgili bilgilerin yer aldığı adresler verilmiştir.

Tablo 16. Web Sayfası Hazırlama Adresleri

İsim	Adres
Html help	http://www.htmlhelp.com
Publishing on the web	http://www.webcom.com/html
Web style guide	http://www.webstyleguide.com/index.html?contents.html

Kişisel web sayfaları için belirli bir kiranın ödenmesi genellikle söz konusudur, bununla birlikte <http://members.tripod.com> <http://www.yahoo.com> gibi bazı adreslerden 11 MB kadar bir alan ücretsiz olarak sağlanabilir. Ayrıca ücretsiz web sayfası alanı sağlayan bu adreslerde basit komutlarla herkes web sayfası hazırlayabilir. Ücretsiz web sayfası hizmeti veren yerlerde genellikle sayfa isimleri uzundur, örneğin http://members.tripod.com/~hakan_leblebicioglu gibi. <http://www.toolsone.com> gibi adreslerden yine ücretsiz olarak daha kısa isimler (<http://www.hakanomu.toolsone.com>) olarak asıl web adresine bu kısa adresle de ulaşılabilir. Ücretsiz hizmet veren bu siteler ya web sayfalarının üstüne reklam koymakta veya sayfaya ulaşıldığında açılan bir başka pencere ile yine aldığı reklamları sunmaktadır. Kişi kendi adına da ücretini ödeyerek kişisel web adresi alabilir (<http://www.leblebicioglu.org>). Web sayfası hazırlanması kullanıcıların sayfayı ziyaret etmesi için yeterli değildir. Mutlaka hazırlanan sayfa arama motorlarına (Tablo 12) tanıtılarak internet ile yapılan aramalarda listelenmesi sağlanmalıdır. Bu tanıtma işlemi sırasında web sayfasının özelliklerini içeren anahtar kelimeler kullanılmalıdır. Anahtar kelimeler ne kadar seçici olursa, web sayfası arama yapıldığında ilk sıralarda listelenebilir.

İnternet ve Alışveriş

Web ortamında bugün akla gelebilecek her türlü metanın satımı yapılabilmektedir. Tıbla ilişkili olarak makalelerin fotokopisi, kitaplar ve bilgisayar programları satın alınabilir. Bu amaçla internet ortamında direkt alışveriş olabileceği gibi, web sayfalarındaki istek formlarının yazıcı aracılığı ile basılıp posta yolu ile de istek yapılabilir. Tablo 17'de bazı kitabevleri adresleri verilmiştir. İlginç olan bir başka nokta ise <http://www.amazon.com> gibi bazı sitelerin sadece internet üzerinden kitap satışı yapmasıdır. İnternet ve alışveriş denilince ilk akla gelen soru güvenlik sorunudur, çünkü on-line alışveriş genellikle kredi kartı numarası verilerek yapılmaktadır. Bu ise kredi kartı numarasının sanal ortamda çalınması tehlikesini gündeme getirmektedir. Korunmak için önerilebilecek yöntemlerden birisi internet ortamında istekleri belirlemek ve posta aracılığı ile istek yapılmasıdır. Alışveriş yapılacak yerin güvenli ve yaygın

bilinen bir yer olmasına dikkat edilmeli, çalınma ihtimaline karşı düşük limitli kredi kartları ile alışveriş yapılması ve bilgisayarlarda bilginin gizli gitmesini sağlayacak Microsoft Wallet gibi programların kullanılması böyle bir sorunla karşılaşmamak için yararlı olabilir. Bir çok banka internet alışverişi için limiti kullanıcı tarafından belirlenen sanal kredi kartlarını kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Sanal kredi kartının limiti alış veristen sonra sıfırlanabilmektedir.

Tablo 17. Kitabevi Adresleri

Kitabevi	Adres
Genel	
Amazon (US)	http://www.amazon.com
Barnes and Noble	http://www.barnesandnoble.com
IBS (the Internet Bookshop)	http://www.bookshop.co.uk
Waterstones	http://www.waterstones.co.uk
Medikal	
ASM	http://www.asm.org
British Medical Journal	http://www.bmjbookshop.com
Cambridge University Press	http://www.cup.cam.ac.uk
Elsevier	http://www.elsevier.nl
Lehmans	http://www.lob.de
MedScape	http://www.medbookstore.com
Oxford University Press	http://www.oup-usa.org/index/index.html
Marcel Dekker	http://www.dekker.com
Lippincott Williams & Wilkins	http://www.lww.com
McGraw-Hill	http://www.mcgraw-hill.com
John Wiley & Sons	http://www.wiley.com
Time Warner Bookmark	http://www.twbookmark.com

İnternet ve Güvenlik

Sık karşılaşın soru ve sorunlardan birisi güvenlik ve gizliliiktir. Gerek gönderilen mesajların gerekse internet aracılığı ile yapılan alışverişler sırasında yazılan kredi kart numaralarının gizliliği yanısıra bilgisayar viruslarının kişisel bilgisayara internet aracılığı ile bulaşması, herhangi bir kişinin bağlantı halinde iken kişisel bilgisayara on-line girip hard diski silmesi gibi durumlar kullanıcılarda internet hakkındaki başlıca tereddüt edilen konuları oluşturmaktadır.

Tarayıcılar ile web ortamında tarama yapmak bilgisayar virusları açısından risk oluşturmaz. Bununla birlikte dosyaların kişisel bilgisayara kopyalanması, programların download edilmesi virus transferi için zemin hazırlamaktadır. Bir mesaja eklenmiş dosyaların çalıştırılması ile virus bulaşabilir. Ayrıca Microsoft Word dosyaları makro virusları taşıyabilir ve bu dosyalar açıldığında virus bulaşır. Risk az olmasına rağmen aynı sorun Microsoft Excel dosyaları için de geçerlidir. Sonuç olarak bilinmeyen kişilerden gelen mesajlarda ki eklenmiş dosyaların mutlaka

virus programları ile tarandıktan sonra açılmalıdır. Antiviral Toolkit, Norton, F-secure gibi virus programlarından birisinin bilgisayara yüklenmesi bu tür sorunları ortadan kaldıracaktır (Tablo 18). Zaman içerisinde yeni virusların ortaya çıkması nedeniyle bu programlarda mutlaka güncellenmelidir.

Bilgisayarlara karşı saldırıları önlemek için koruyucu programlar (firewall) kullanılabilir. Bu programlar saldırıları önlemenin yanısıra, saldırının hangi bilgisayardan geldiğini de gösterebilmektedir. Bu amaçla Zonealarm programı <http://www.zonealarm.com> kullanılabilir.

Virüsler programlardaki bazı açıkları kullanarak, bilgisayarlara girebilir ve tüm işletim sistemine zarar verebilir, bu nedenle windows gib işletim sistemleri mutlaka güncellenmelidir. Windows yapımcıları zaman içerisinde programlarında görülen açıkları ortadan kaldırmak için yama programlar geliştirmekte ve <http://www.windows.com> adresinde ücretsiz olarak kullanıcılara sunmaktadır.

Tablo 18. Bilgisayar Virus Programları

İsim	Adres
Antiviral toolkit	http://www.avp.ch
Drsolomon	http://www.drsolomon.com
F-secure	http://www.f-secure.com
Norton	http://www.symantec.com
Virusafe	http://www.virusafe.com
Viruscan	http://www.mcafee.com

Mesajlar şifrelenmediği veya bir koruma programı “firewall” kullanılmadığı sürece üçüncü kişiler tarafından okunabilir. Şifreleme ile mesajlar okunamaz hale gelir ve ancak şifreyi bilen kişi tarafından orjinal haline getirilebilir. Sistemin korunmasının en iyi yollarından birisi de kullanımdan sonra sistemden çıkılması, bağlantının devamlı açık tutulmamasıdır.

NEFROLOJİDE İNTERNET

Bu bölümde nefroloji ile ilgilenen hekimler için önemli adresler sunulmaya çalışılacaktır.

ORGANİZASYONLAR , KURULUŞLAR VE DİĞER ÖNEMLİ ADRESLER

American Academy of Nephrology Physician Assistants

<http://www.aanpa.org>

American Colloge of Cardiology

<http://www.acc.org>

American Heart Association

<http://www.amheart.org>

American Diabetes Association

<http://www.diabetes.org>

American Kidney Fund

<http://www.akfinc.com>

American Medical Association

<http://www.ama-assn.org>

American Nephrology Nurses' Association

<http://www.anna.inurse.com>

American Share Foundation

<http://www.asf.org>

American Society for Artificial Internal Organs

<http://www.asaio.com>

American Society of Extracorporeal Technology

<http://www.amsect.org>

American Society of Nephrology

<http://www.asn-online.org>

American Society of Pediatric Nephrology

<http://www.aspneph.com>

American Society of Transplant Physicians

<http://www.aspt.org>

American Society of Transplant Surgeons

<http://www.astso.org>

American Society of Hypertension

<http://www.ash-us.org>
American Urological Association
<http://www.auanet.org>

Association for the Advancement of Medical Instrumentation
<http://www.aami.org>

British Hypertension Society
<http://www.hyp.ac.uk/hhs/>

Australian and New Zealand Society of Nephrology
<http://www.nephrology.edu.au>

Canadian Society of Nephrology
<http://www.csnsn.ca>

Canadian Hypertension Society
<http://www.umanitoba.ca/outreach/chs>

Canadian Pediatric Kidney Disease Research Centre
<http://www.cheori.org>

Center for Disease Control
<http://www.cdc.gov>

Coalition on Donation
<http://www.infi.net/~donation>

Cochrane Hypertension Group
<http://www.epi.bris.ac.uk>

Dialysis Access Care Center Online
<http://www.dacconline.com>

European Council for Blood Pressure and Cardiovascular Research
<http://www.eccr.org>

European Society of Hypertension
<http://www.eshonline.org>

European Society for Organ Transplantation
<http://www.esot.org>

European Society for Pediatric Nephrology
<http://www.uwcm.ac.uk>

**European Renal Association-European Dialysis and Transplant Association
(ERA-ETDA)**
<http://www.era-edta.org>

European Renal Association Educational for Kidney&Blood pressure related disorders
<http://www.ndt.educational.org>

Eurotransplant Foundation
<http://www.transplant.org>

Experimental Nephrology
<http://www.karger.ch/journals/exn/exn-jh.htm>

FDA
<http://www.fda.org>

German Hypertension Society
<http://www.paritaet.org>

Hereditary Nephritis Foundation
<http://www.cc.utah.edu>

Hypertension
<http://www.hyper.ahajournals.org>

Hypertension,Dialysis and Clinical Nephrology(HDCN)
<http://www.hdcn.com>

Inter-American Society of Hypertension
<http://org.umc.edu/iash>

International Pediatric Hypertension Association
<http://www.pediatrichypertension.org>

International Society of Hypertension
<http://www.worldheart.org>

International Society for Peritoneal Dialysis
<http://www.ispd.org>

International Society of Nephrology (ISN)
<http://www.isn-online.org>

Japanese Society of Hypertension
<http://www.bcasj.or.jp/hr>

Kidney Epidemiology and Cost Center(USRDS)
<http://www.med.umich.edu/kidney>

London Hypertension Society
<http://www.lhs.sqhms.ac.uk>

National Alliance to Raise Hypertension Awareness

<http://www.fromatoa.org>

National Heart,Lung,and Blood Institute

<http://www.nhlbi.nih.gov>

National Hypertension Association

<http://www.nathypertension.org>

National Institute of Diabetes and Digestive and Kidney Diseases

<http://www.niddk.nih.gov>

National Institute of Health (NIH)

<http://www.nih.gov>

National Kidney Foundation

<http://www.kidney.org>

National Kidney Disease Education Program

<http://www.nkdep.nih.gov>

National Renal Administrators Association

<http://www.nraa.org>

National Transplant Assistance Fund (NTAF)

<http://www.libertynet.org/~txfund>

NephrologyLinx

<http://www.mdlink.com/nephrologylinx>

Nephron Information Center

<http://www.nephron.com>

Nephronline

<http://www.nephronline.org>

Neonatal Nephrology Study Group

<http://www.nnsg.com>

Nephrology Pharmacy Associates

<http://www.nephrologypharmacy.com>

Oxalazis and Hyperoxaluria Foundation

<http://www.ohf.org>

Partnership for Organ Donation

<http://www.transweb.org/partnership>

Polycystic Kidney Disease Foundation

<http://www.pkdcure.org/home.htm>

Renal Association

<http://www.renal.org>

Renal Physicians Association

<http://www.renalmd.org>

Renal Pathology Society

<http://www.renalpathsoc.org>

RenalWEB

<http://www.renalweb.com>

Renal Advances

<http://www.renaladvances.com>

Renalnet

<http://www.renalnet.com>

Renalworld

<http://www.renalworld.com>

TransWeb

<http://www.transweb.org>

Türk Nefroloji Derneği

<http://www.tsn.org.tr>

United Network for Organ Transplantation Information Site (UNOS)

<http://www.unos.org>

United Network for Organ Sharing (UNOS)

<http://www.unos.org>

United States Renal Data System

<http://www.usrds.org>

World Hypertension League

<http://www.mco.edu/whl>

World Kidney Fund

<http://www.worldkidneyfund.org>

World Foundation for Renal Care

<http://www.worldrenal.com>

EMAİL TARTIŞMA GRUPLARI

<u>NEPHROL</u>	(Genel nefroloji)
<u>NEPHBSCI</u>	(Nefroloji temel bilimler tartışma)
<u>NEPHCNPT</u>	(Nefroloji vaka tartışmaları)
<u>NEPHJNL</u>	(Nefroloji/transplantasyon dergi kulübü)
<u>NEPHNPPT</u>	(Renal biyopsi vakalarının tartışması)
<u>NEPHHIST</u>	(Renal tıp tarihi)
<u>PDIAL</u>	(Periton diyalizi)
<u>PedNeph</u>	(Pediatrik nefroloji)
<u>RENALPRO</u>	(Nefroloji profesyonelleri için e-mail listesi)
RenalWEB	(Hemodiyaliz,periton diyalizi)

ON-LINE DERGİLER

Advances in Renal Replacement Therapy

<http://www.arrtjournal.org>

American Journal of Physiology:Renal Physiology

<http://www.ajprenal.physiology.org>

American Journal of Hypertension

<http://www.ajh-us.org>

American Journal of Kidney Disease

<http://www2.ajkd.org>

American Journal of Nephrology

<http://www.karger.ch/journals/ajn/ajndes.htm>

Amyloid

<http://med-med1.bu.edu/amyloid/amyloid.html>

Annals of Internal Medicine

<http://www.acponline.org>

Archives of Internal Medicine

<http://www.ama-assn.org>

Blood Pressure

<http://taylorandfrancis.metapress.com>

Blood Pressure Monitoring

<http://www.bpmonitoring.com>

British Medical Journal

<http://www.bmj.com>

British Journal of Renal Medicine

<http://www.hayward.co.uk/bjr/bjrmconts>

Cardiovascular Drugs and Therapy

<http://www.kluweronline.com>

Current Opinion in Nephrology and Hypertension

<http://www.co-nephrolhypertension.com>

Circulation

<http://www.ahajournals.org>

Circulation Research

<http://www.circresaha.org>

Clinical Transplantation

<http://www.blackwell-synergy.com>

Dialysis and Transplantation Journal

<http://www.eneph.com>

Experimental Nephrology

<http://www.karger.ch/journals>

European Heart Journal

<http://www.hw.hbuk.co.uk/wbs/ehj>

Hypertension

<http://www.hyper.ahajournals.org>

Hypertension Research

<http://hyperres.jstage.jst.go.jp/en/>

Home Hemodialysis International

<http://www.multi-med.com>

International Urology and Nephrology

<http://www.kluweronline.org>

International Journal of Artificial Organs

<http://www.artificial-organs.com>

Internet Journal of Nephrology

<http://www.ispub.com>

JAMA

<http://www.ama-assn.org/public/journals>

Journal of Renal Nutrition

<http://www.jrnjournal.org>

Journal of American Colloge of Cardiology (JACC)

<http://www.east.elsevier.com/jac>

Journal of the American Society of Hypertension

<http://www.jasn.org>

Journal of Human Hypertension

<http://www.nature.com/jhh>

Journal of Hypertension

<http://www.jhypertension.com>

Journal of Nephrology

<http://www.sin-italia.org/jnonline>

Kidney and blood pressure research

<http://www.karger.com/kbr>

Kidney International

<http://www.blackwellpublishing.com/journals/KID>

Lancet

<http://www.thelancet.com>

Lupus

<http://www.stockton.press.co.uk/lup>

Nephrology Dialysis Transplantation

<http://www.ndt.oupjournals.org>

Nephrology News&Issues

<http://nephnews.com>

Nephron

<http://www.online.karger.com/journals>

New England Journal of Medicine

<http://content.nejm.org>

Peritoneal Dialysis Bulletin

<http://www.pdiconnect.com/archive.php>

Peritoneal Dialysis International

<http://www.multimed.com/pdi>

Peritoneal Dialysis News

<http://www.ispd.org/PDNews>

Peritoneal Dialysis Today

<http://www.multimed.com/pdtoday>

Pediatric Nephrology

<http://springerlink.metapress.com>

Renal Failure

<http://www.decker.com/servlet/product/productid/JD/>

Scandinavian Journal of Urology and Nephrology

<http://www.scup.no/journals/en/j-463.html>

Seminars in Dialysis

<http://www.blackwellpublishing.com>

Seminars in Nephrology

<http://www.us.elsevierhealth.com>

Tissue antigens

<http://www.blackwell-synergy.com>

Transplantation

<http://www.transplantjournal.com>

Transplant Immunology

<http://www.sciencedirect.com/science/journal/09663274>

Transplantation International

<http://www.springerlink.com/app/home/journal>

Transplantation Proceedings

<http://www.sciencedirect.com/science/journal/00411345>

Transplantation Reviews

<http://www.us.elsevierhealth.com/product.jsb?>

Urology and Nephrology

<http://www.elsevier.com/locate/urolneph>

WHO Drug Information

<http://www.who.int/druginformation>

HASTA EĞİTİMİNE DÖNÜK ÖNEMLİ ADRESLER

American Association of Kidney Patients

<http://www.aakp.org>

Blood Pressure Association

<http://www.bpassoc.org.uk>

Dialysis Finder

<http://www.dialysisfinder.com>

Dialysis Patient's Health Guide

<http://www.nephron.com/dialysishg.html>

Dr Blood Pressure

<http://www.drbloodpressure.com>

High Blood Pressure Foundation

<http://www.hbpf.org.uk>

Hypertension Help

<http://www.hypertensionhelp.com>

How Stuff Works:How Your Kidneys Work

<http://www.howstuffworks.com/kidney.htm>

iKidney

<http://www.ikidney.com>

Kidney Helpers

<http://www.consumermedhelp.com>

Kidney Patient Guide

<http://www.kidneypatientguide.org.uk>

Kidney School

<http://www.kidneyschool.org>

Kidneywise Community

<http://www.kidneywise.com/enHomePage.html>

Lifeline

<http://www.bloodpressure.com>

Life Options Rehabilitation Program

<http://www.lifeoptions.org>

Living Day to Day with Kidney Dialysis

<http://www.fda.gov/fdac>

Medline Consumer Health

<http://www.hypertension.e-medicinehealth.com>

National Transplant Assistance Fund (NTAF)

<http://www.transplantfund.org>

Nephroworld

<http://www.nephroworld>

NIDDK Publication On-line

<http://www.kidney.niddk.nih.gov>

National Nephrology Associates

<http://www.nnacorp.com>

Renal Family Cookbook

<http://www.multi-med.com/renal>

RENALNET

<http://www.renalnet.org>

Renal Nutrition Resources

<http://www.kidney.org/professionals/CRN>

Renal Support Network

<http://www.renalnetwork.org>

UK National Kidney Federation

<http://www.kidney.org.uk>

Virtual Dialysis

<http://www.nephron.com/virtual.html>

KAYNAKLAR

1. Arman D. Ulusal ve uluslararası burs destek programları. XI. Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Kongresi. 30 Mart – 3 Nisan 2003, İstanbul. Kongre Kitabı 2003:220-221.

2. Esen S. Kongre ve kurs katılımları ile bilimsel yayınlara destekler. XI. Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Kongresi. 30 Mart – 3 Nisan 2003, İstanbul. Kongre Kitabı 2003:223-224.
3. Fikar CR. The internet and the pediatrician should there be a connection ? Clinical Pediatrics 1996; 5: 230-235.
4. Hoşoğlu S. Ulusal ve uluslararası araştırma projelerinin hazırlanması. XI. Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Kongresi. 30 Mart – 3 Nisan 2003, İstanbul. Kongre Kitabı 2003:217-219.
5. Kadayıfçı A, Şencan O, Delibaşı T. İnternet ve Hekim. Ankara, Utku Yayımcılık., 1998; 1-339.
6. Leblebicioğlu H. internet ve tıp. Prognoz 1997;1:67-70.
7. Sikorski R, Peters R. Internet anatomy 101. Accessing information on the world wide web. JAMA 1997; 277: 171-172.
8. Sparks SM. Use of internet for infection control and epidemiology. American Journal of Infection Control 1996; 24: 435-439.
9. Walsh L: Trends Guide to the Internet 1997. Cambridge, Elsevier., 1997; 3-22.